

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

4:de årg.

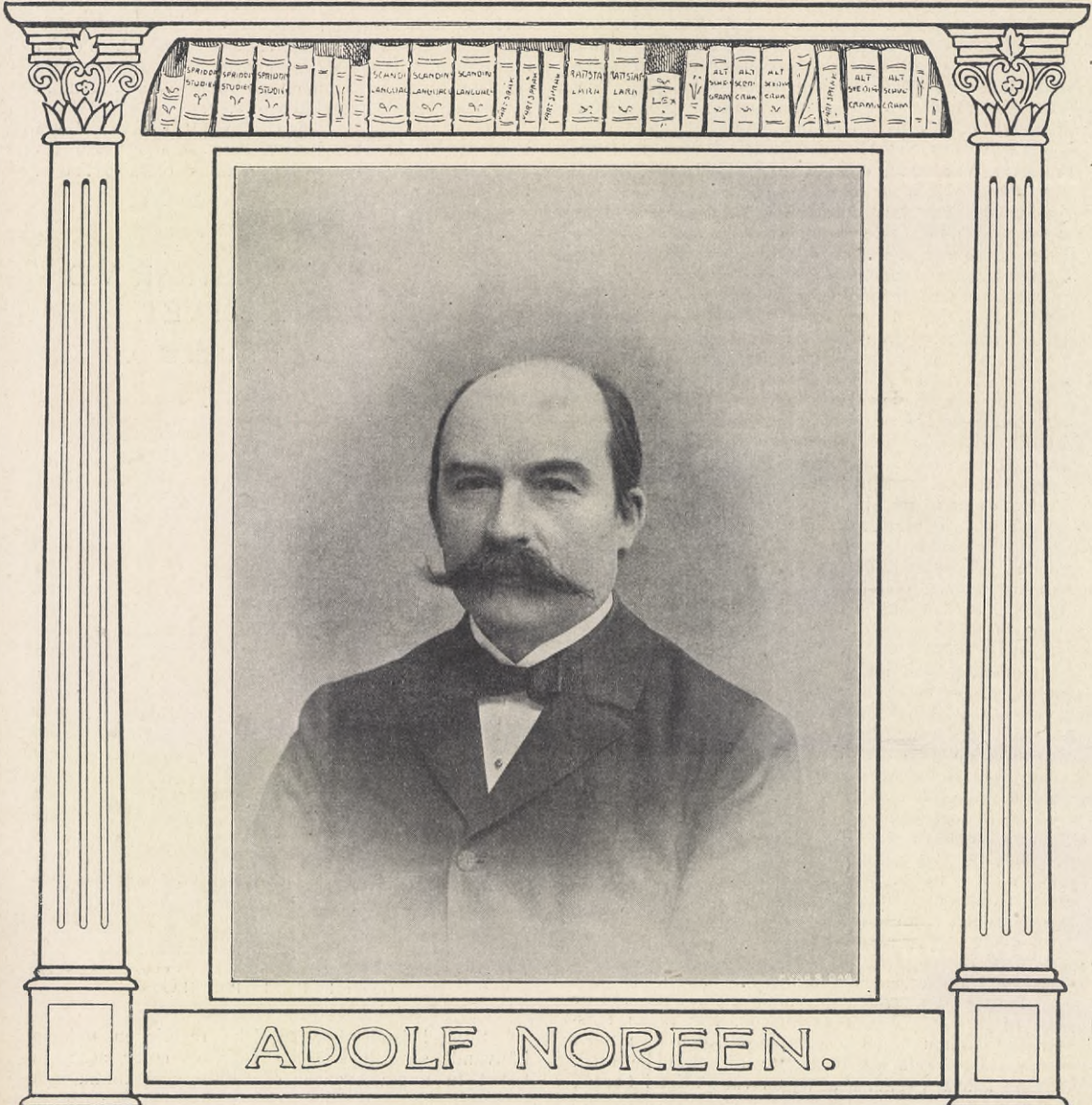
Den 12 April 1903.

N:o 28

Återgiftande af text eller illustrationer ur HVAR 8 DAG utan särskild öfverenskommelse förbjudes.

INNEHÅLL: *Adolf Noreen* (med 1 porträtt). *Utländska ministrar vid svenska hofvet, III* (med 1 porträtt). *Strid mot en död. Fantasi af F. W. för HVAR 8 DAG.* *Stenhammars gods* (med 1 ill.) *I bazarernas land* (med 3 illustr.) *En uppseendeväckande debut* (med 1 porträtt). *Nordiska museets samlingar* (med 1 illustration). *De hotande svårigheterna å Balkanhalvön* (med 3 illustrationer). *Albert Edelfelts skisser till väggmålningar för universitetet i Helsingfors* (med 3 illustrationer.) *Kejsar Wilhelms besök i Köpenhamn* (med 4 illustr.) *Nobelverken* (med 6 illustrationer). *Veckans porträttgalleri* (med 26 porträtt). *Den nya typen för vårdshus i Stockholm* (med 2 illustrationer).

BONNIERS TRYCKERI AKTIEBOLAG. GÖTEBORG. 1903

Att en person bildar skola, det må nu vara på vetenskapens, litteraturens, konstens eller något annat område, behöfver ej nödvändigtvis innebära mera, än att han, i besittning af lämpliga uttrycksmedel för sin egendomligt formade energi och begåfning, förmått att för tillfället sätta sin egenarts stämpel på det material han har mellan sina händer. Så mycket har han alltid uträttat, att han lyckats skära in sina initialer i historiens bark. En annan sak är, hur pass djupt de blifvit ditskurna, och hur pass vackert. Beträktaren bör fyllas med glädje, när han ser dem, och ständigt påminnas om den varma hand, som ristade dem. I annat fall bör han beklaga, att barken skadats och föga bry sig om, att den påträngande safven ärrar och kanske läker såret.

Hvad nu professor Noreen beträffar, så är han som bäst i färd med att föra sitt ristjärn. A. G. N. ha vi redan allesammen läst i barken, läst med tillfredsställelse, ty bokstäfverna äro särdeles vackert formade, konstfullt och sinnrikt flätade, men ändå klara och lätt-tydda. Hvarje vår återvända vi till det gamla minnesrika trädet för att se till, att icke slingorna grumlats, och för hvarje gång finna vi med glädje, att ristaren själf nyss varit framme med alltid lika egghvasst och säkert fördt järn, och sett om och fördjupat sitt monogram. Men detta är redan oförstörbart och outplånligt.

ADOLF GOTTHARD NOREEN föddes i Östra Emtervik, Värmland, den 13 mars 1854. 1871 blef han student i Uppsala, 1878 fil. d:r och docent i nordiska språk darsammastädes. Sedan 1887 innehar han den ordinarie professuren i nordiska språk, en post, som han redan dessförinnan flera år beklädt på förordnande.

Härmed äro tränne sidor af den yttre lefnadsramen antydda. Den fjärde och avslutande sidan ligger lyckligtvis djupt inne i det okända. Vi må hoppas, att innan den tillkommer, de båda långsidorna blifvit betydligt tillökade.

Hvad som i dag främst rinner oss i tankarne vid nämmandet af professor Noreens namn, är hans senaste verk »Vårt språk», den stora nysvenska grammatik, hvars första häfte nyss utkommit. Den är frukten af årslånga mödor och kommer säkert att bli banbrytande på sitt område. Den blir nog inte ett Amen i sitt slag, många komma att vilja ha ett ord med i laget, men att stora resultat så småningom skola kristalliseras ut, det har man hvarje skäl att antaga, och hufvudsakliga förtjänsten häraf måste tillskrifvas detta storartade arbete som gifvit impulsen till det hela.

»Vårt språk» är redan i många delar känd af de studenter, som i Uppsala varit professor Noreens lärjungar, och som hört (och sett) honom »ex cathedra» på sitt lifliga, medryckande sätt förkunna sina satsar. Det är med flit jag använder ordet förkunna. En föreläsning bör nämligen, för att höja sig till något som det skrifna och tryckta ordet aldrig kan ersätta, vara en förkunnelse.

Se Neapel och sedan dö. Höra professor Noreen och sedan lefva för att kämpa sig fram till det framtidsland han upprullar för våra blickar. Ett land med förnuftig rättstafning, odladt och själfmedvetet språksinne, en grammatik ej byggd på de antika språken utan afpassad efter det lefvande modersmålets (djupt kända) behof, med reformskolor och utvecklad skötsel för alla spirande frön i vetenskapens trädgård, med bildning för alla o. s. v.

Det är den eldiga personligheten, som fångar oss. Här hagla Alexandershuggen, här radas massor af Columbusägg upp framför oss, och hela tiden sitta vi i en beundrande känsla af att Ille facit. Kanske knackas somliga af äggen väl häftigt i bordet,

hvad gör det, i värsta fall tillgripa vi argument ur Cyrano: Men gesten!

Vi hade trott, att runornas trollmakt var bruten, att runstafvarne icke dugde till annat än alnmått numera. Hvilket misstag! Originalitet och fornisländska, sprittande liflighet och urgermanska, det trifs allt lika väl under samma tak.

Professor Noreen debuterade med en (gradual-)afhandling om Fryksdalsmålets ljudlära, för hvilken han belönades med fil. fakultetens stora pris. Det var hembygdens dialekt, som inspirerade honom till att gifva sig ut på utforskade marker, och troheten mot hemtorivan, Gösta Berlings land, är ett utmärkande drag för professor Noreen. Han är entusiastisk värmländning (fast inspektor för Göteborgs nation i Uppsala) och provinssen och dess son omfatta hvarandra med ömsesidig stolthet.

Ett uppräknande af professor Noreens större och mindre arbeten skulle taga för mycket af HVAR 8 DAGS utrymme i anspråk. Blott några bland de viktigaste må nämnas: Altisländische und altnordwiegische Grammatik, Scandinavian languages (i Encyclopædia britannica), arbeten om Gotlands, Dalarnes m. fl. dialekter, Rättstavningslära, Geschichte der nordischen Sprachen, de mycket spridda »Spridda studier», hvaraf nyligen en andra samling utkommit, Altschwedische Grammatik o. s. v.

Och nu senast början af »Vårt språk». Detta verk sätter väl professor Noreen som sitt lifs betydelsefullaste, liksom det är hans omfångsrrikaste. Blott icke det sista!

UTLÄNDSKA MINISTRAR VID SVENSKA HOFVET.

III. TURKIETS SÄNDEBUD.

Foto. Florman, Stockholm.

Kitché: Bengt Stålvorsparra.

General CHERIF PASCHA.

Som bekant, har turkiska regeringen nyligen hänvändt sig till svenska regeringen för att i sin tjänst få några svenska officerare, som kunna leda

organisationen af gendarmeriet i de tre macedoniska vilajeten, och konung Oscar lär ha ställt sig sympatiskt till saken.

Det porträtt, som vi härmed återgifva i vår serie utländska ministrar i Stockholm, af turkiske ministern, Cherif pascha, är sålunda en aktuell fotografi.

Generallöjtnant Cherif pascha är sedan fem år Turkiets minister i Stockholm, där han har många verkliga vänner. Ministern är född i Konstantinopel år 1866 och räknar redan 22 tjänsteår på den militära banan. Han var länge militärattaché vid Turkiets ambassad i Paris och vid dess legation i Bruxelles. Cherif pascha har genomgått den franska militära fackskolan i St Cyr, samt är omtyckt och värderad i Paris inom militära kretsar, och inom den parisiska societeten. Bästa beviset därpå var valet af de två sekundanterna vid hans tillämnade duell i Carlsbad och den kraschan som storofficer af hederslegionen,

hvilken han nyligen erhållit. Kavallerigeneral vid den ottomanska armén i aktiv tjänstgöring, är ministern endast tills vidare attacherad vid sitt lands diplomati. Cherif pascha är vidare adjutant och stor persona grata hos sin suverän, hvilket nogsamst framgår af alla de bevis på sultanens välvilja, som han fått röna sedan sin ankomst till Stockholm, och af den lysande ställning han, fastän så ung, innehar inom den ottomanska armén.

Med afseende å Cherif paschas familjeförhållanden kan nämnas, att han är son till hans exellens Said pascha, statsminister, det ottomanska rikets statskanselsjefpresident, och genom sitt gifte med prinsessan Eminé kusin med khediven. Prinsessan är dotterdotter till Mehemed Ali, stamfadern för den regerande fursteätten i Egypten. Se där skildringen i få ord af sultanens representant vid svenska och norska hofven, hvilken trivdes så bra hos oss.

STRID MOT EN DÖD.

Fantasi af F. W. För HVAR 8 DAG.

Man säger, att jag är vansinnig. Det är icke sant. Jag har blott upplefvat den ohyggligaste tilldragelse, man kan tänka sig i lifvet. Jag har stridit mot en död. Först med andliga, sedan med lekamliga vapen. Det var ej mitt fel, att vapnet vände sig mot den jag älskade högst på jorden. Den jag ville besegra, var ju oåtkomlig för mina ansträngningar. Han var död.

Det är bäst, jag berättar eder min historia från början, kanske ni kan förstå mig.

Jag var ung den tiden och jag älskade en kvinna så varmt och innerligt, som en människa kan göra det. Jag kan ej beskrifva henne för eder. Det kommer då ett rött skimmer för mina ögon, och jag ser henne så, som jag såg henne sista gången här i lifvet. Hon var änka. Hennes första, korta äktenskap sadades hafva varit mycket lyckligt, men därpå tänkte jag icke då. Den andre var ju död, glömd, och kunde icke stå mellan mig och min lycka.

Vi hade varit gifta några månader, och intet hade stört vår lycka, då jag småningom började märka något underligt hos min fru. När hon riktade blicken mot mig, var det dock ej mig hon såg. Det var, som om hon sett något oändligt långt bort. Och mot detta något smålog hon, ej mot mig. Jag förstod ej detta, men jag kände, att det var något mellan oss, något hemskt, något oförklarligt. Det blef märkbarare för hvar dag, som gick och lät sig ej bortjagas, trots mina förtviflade ansträngningar att åter få min älskade helt för mig själf. Blid och mjuk, som alltid, återgåldade hon ömt mina smekningar, men ständigt med samma frånvarande uttryck i det kära ansiktet.

Jag slöt henne en dag lidelsefullt i min famn, men hon såg som vanligt bort öfver min axel och smålog åter mot detta okända något. Jag vände mig häftigt om, för att med våld slå ned detta spöke, som tog min hustru och hela min lycka ifrån mig. Jag såg blott en tafla, som hängde på väggen. Men — det var bilden af min hustrus förra man. Den betraktade mig lugnt, öfverlägset och tycktes säga: Du svage jordmask, hvad äro dina ansträngningar värda. Du förmår intet mot mig. Jag är höjd öfver alla mänskliga svagheter. Jag är både Gud och människa. Försök ej att taga, hvad som är mitt. Hennes kropp kan du möjligen äga, men hennes själ tillhör mig för evigt.

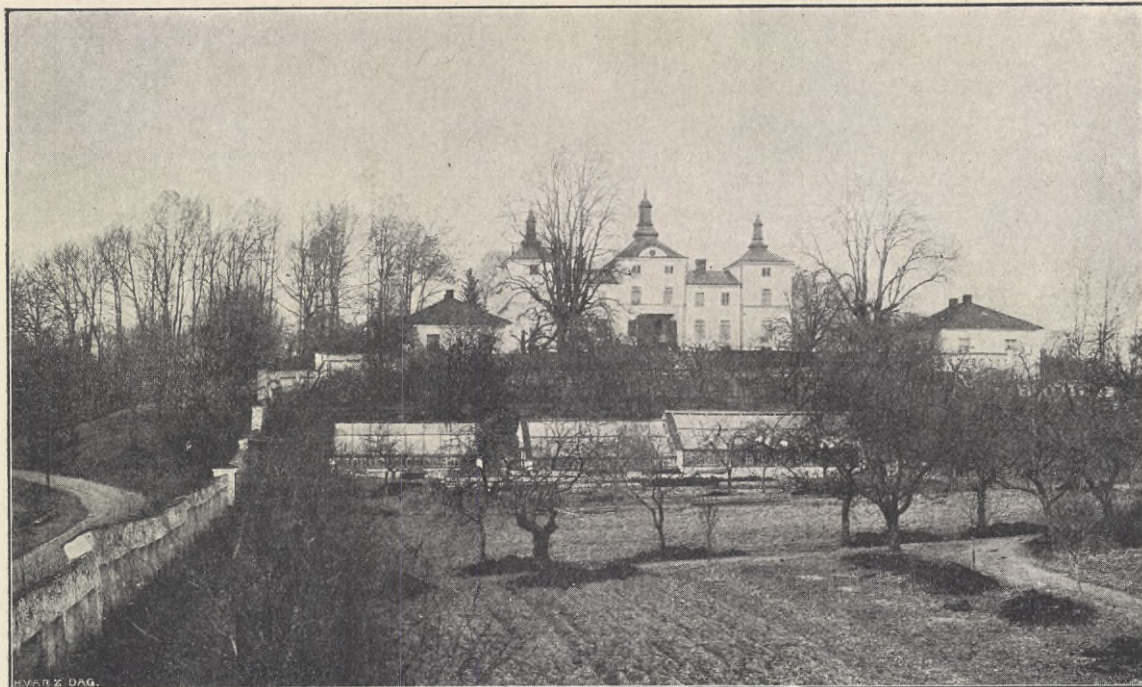
Jag rusade ut, utan att tänka på hvad jag gjorde. Jag ville bort från denna bild, som ännu bortom grafven gjorde sin rätt gällande. Det var omöjligt. Den förföljde mig öfverallt. Hvert jag gick, stod denna imponerande gestalt framför mig. Jag hade försökt taga, hvad som var hans. Han ville ej tillåta det, och mot honom var jag maktlös.

Jag återvände hem grubblande öfver, hvar detta skulle sluta. Så fort jag öppnade min dörr, tycktes det slå en dödsfall fläkt mot mig. Detta var ej mitt hem. Det var h a n s. Jag gick, som en främling i dessa rum, som förr varit mig så kära. Min hustru kom emot mig orolig öfver min bortovaro och mitt besynnerliga uppförande. Jag ville som vanligt taga henne i famn. Då stod h a n åter emellan oss och gjorde en befallande, afvärande åtbörd. Jag sjönk ihop förkrossad. Jag lät hänga öfver hans porträtt, men hvad hjälpte detta. Denna bild kunde ej stängas ute med några jordiska hjälpmedel. Vid bordet satt han emellan oss, och alla de tusen små uppmärksamheter, jag brukat visa min hustru, voro mig nu omöjliga. När jag kom i hennes närhet, genomisades jag alltid af den tanken: hon är ej min, skall aldrig blifva det. Sin innersta själ har hon en gång skänkt den döde, den skall aldrig gifvas åt mig.

Under detta ohyggliga tillstånd kröpo dock dagarna framåt. En afton återvände min hustru och jag från en bazar. Jag hade vunnit en liten vacker, indisk dolk, som jag lade bredvid mig på nattduksbordet. Jag sof som alltid på senare tiden mycket oroligt. Numera hade jag ju ej lugn och själsfrid, hvarken natt eller dag. Jag vaknade tidigt på morgonen. I det bleka dagsljuset, som silade sig in genom gardinerna, såg jag dock tydligt min hustru. Hon sof så lugnt och tryggt med sitt vackra småleende på läpparna. Men hur kunde hon vara så lugn, då jag var så upphetsad. O, förklaringen lät ej länge vänta på sig. H a n var ju åter emellan oss. Det var i h a n s famn hon sof. Det var därför, hon var så nöjd och lycklig. Min upphetsning steg allt mer. Då vände h a n sig om och betraktade mig öfverlägset medlidsamt som vanligt. Allt mitt blod rusade till hufvudet. Till hvad pris som helst måste jag befria mig från denna varelse. Jag grep dolken och stötte den med kraft genom honom. En varm blodström sköljde öfver mitt ansikte. Jag såg allt genom en röd dimma. Jag slöt min hustru hårdt i min famn. Nu kunde ingen ställa sig emellan oss. Den andre var försvunnen.

Men ej heller nu riktade hon blicken på mig. Ögonen voro slutna. Den andre hade tagit med sig min älskades själ. Jag hade blott i döden ännu närmare förenat dem. Det var blott hennes kropp, jag höll i mina armar, och den ägde jag ju förut. Så tog man äfven den ifrån mig, man påstod hon var död. Jag förstod det icke. Hvem hade fört min arm så? Var det kanske han, den döde, som från skuggornas land hade gått att återtaga, hvad som var hans.

STENHAMMARS GODS.

Efter fotografi.

STENHAMMARS SLOTT.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Ståfersparre Stålm.—Gbg

Ett för svenska förhållanden egendomligt testamente hade den nyligen aflidne hofmarskalken friherre Robert von Kræmer gjort, då han testamenterat sitt gods Stenhammar med underlydande till svenska staten. Om staten ingår på de af friherre von Kræmer med donationen förenade villkoren, tillträder den samma omedelbart äganderätten, men den aflidnes änka, friherrinnan von Kræmer, skall genast efter statens besittningstagande af egendomen mottaga densamma som arrendator, och har arrende-rätt på listid härtill.

Friherrinnan von Kræmer skall i arrendeavgift erlägga en mindre summa, 100 kr., men efterföljande arrendatorer 1,000 kr. årligen. Staten får aldrig bortgifva, försälja eller på något sätt afhända sig eller in-teckna, belåna, pantsätta eller med pensioner, lif-räntor o. s. v. besvära vare sig hela godset eller enskilda delar af detsamma. Testamentet innehåller vidare utförliga bestämmelser angående egendomens förvaltning m. m.

Vid blifvande utarrenderingstillfällen skall godset besittas af någon prins af det regerande konungahuset, med företräde för en hertig af Södermanland. Finnes ej prins, som kan komma i åtnjutande af testamentets bestämmelser, skall arrendeförmånen tilldelas någon högt uppsatt och om staten särskildt förtjänt person, hvilken utses af konungen.

I den frikostiga statsdonationen ingå icke det å Stenhammar förvarade lösöret och konstsamlingarne.

* * *

Stenhammar, beläget mellan sjöarne Valdemaren och Kyrksjön, nära Flens station, är en af Södermanlands vackraste egendomar, utgörande med underlydande gårdar och hemman omkring 12 mantal samt taxeringsvärderadt till omkring 325,000 kr. Stenhammar — som under unionstiden hette Slæt-hammar — har innehafts af ätterna Rosenhane, Ribbing och Falkenberg och kom 1809 genom köp till grosshandlaren A. P. Söderberg, hvars enda dotter blef gift med landshöfdingen frih. von Kræmer. Denne lät väsentligt ombygga det från Rosenhaneska och Ribbingska tiden härstammande slottet och införde väsentliga förbättringar i godsets skötsel. Efter landshöfding v. K:s död blef den nu aflidne friherren innehafvare af egendomen, som under hans besittningstid kommit i åtnjutande af ytterligare förbättringar och försköningar.

En originell man var hofmarskalken von Kræmer alltid och denna originalitet jäfvade han icke i sitt testamente.

Som bekant har denna donation väckt stor oro i Flen, då detta stationssamhälle till dels är byggt på Stenhammars mark. Och skola de stränga förbuden för vidare delning af godset vidhållas, skulle det lifskraftiga samhällets naturliga utveckling där af hämmas, hvilket vore till vida större skada än hvad godset kan vara till gagn för staten.

I BAZARERNAS LAND.

SKÖFDE hade sin bazar den 27 mars under så stor tillslutning som de lokala förhållandena medgifva. Anordnarne i Röda Korsets lokalkommitté hade all heder af festen — glädje hade alla däraf —. Vårt utrymme begränsar oss till att återgifva endast en interiör af den stora salen med dess stånd, ehuru väl bilder af theuset,

Foto. P. A. Eriksén, Sköfde.

Kliché: Kem. A.-B. Benzt Silfversparre, Sthm—Gbg

SKÖFDE: INTERIÖR FRÅN RÖDA KORSETS BAZAR DEN 27 MARS.

tombolan, värdshuset »Tre Remmare» m. m. vore nog så frestande att illustrera.

VÄNERSBORG bjöd på en marknadsfest till förmån för Röda Korset och Skyttegillet hvilken af allt att döma måtte ha varit utomordentligt lyckad.

Ett sannskyldigt marknadslif rådde; och så alldeles fredligt kanske det håller ej varit. Ty säkerligen har den manliga skjutskickligheten här kommit till korta i täflan med den kvinnliga träffsäkerheten, men det är ju att hoppas, att Röda Korsets läkekonst kommit väl till pass.

Foto. Vikner, Vänersborg.

Foto. Eiserman, Vänersborg

Kliché: Benzt Silfversparre.

VÄNERSBORG: GRUPPER FRÅN BAZAREN DEN 29 MARS.

EN UPPSEENDEVÄCKANDE DEBUT.

Så kan man verkligen med skäl beteckna det första framträdande på scenen, som i förra veckan ägde rum å Svenska teatern i Stockholm, då fröken *Sandra Leufstedt* uppträdde i Magdas stora och svåra roll i Sudermans kända skådespel »Hemmet». Debutanten, som i ett par års tid varit elev hos fru Winterhjem, öfverraskade genom ett ovanligt uttrycksfullt och genomfördt spel. Man har redan ansett henne som »predestinerad arftagerska till scenens primadonnemantlar».

Foto. Flodin, Stockholm.

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

SANDRA LEUFSTEDT.

NORDISKA MUSEETS SAMLINGAR.

Interiörer från de nu stängda afdelningarne vid Drottninggatan.

HVAR 8 DAGS fotograf i Sthlm.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöforsparre Sthlm.—Gbg

INTERIÖR FRÅN DE NU STÄNGDA AFDELNINGARNE.

Nordiska museets samlingar hålla nu på att öfverflyttas till den nya, storartade byggnaden å Lejonslätten å Djurgården, ett arbete, som naturligtvis äger rum så småningom och kommer att taga flera år i anspråk. På grund af denna öfverflyttning ha de hittills varande afdelningarne i n:r 77

och 79 Drottninggatan, omfattande en del allmogeföremål och föremål från de högre stånden, blifvit stängda den 6 april. Det har tyckts HVAR 8 DAG intressant att gifva en sista bild från dessa präktiga afdelningar — en bild, som också den en gång i tiden blir af kulturhistoriskt värde.

DE HOTANDE SVÅRIGHETERNA Å BALKANHOLFÖN.

Efter nylagna fotografier för dagen.

Österrikiska, serbiska och bulgariska tidningar ha på senaste tiden varit fyllda med massor af skräcknyheter från Macedonien. Till följd af såväl albanesernas som beväpnade turkiska truppers ingripande anses ställningen nu farligare än någonsin. Det bulgariska friskareväsendet är visserligen beklagligt, åtföljdt som det är af blodsdåd och grymheter, men politiskt tämligen ofarligt. Albanesernas aktion däremot innebär den allra största fara. De äro tydligen beslutna att kämpa på lif och död mot reformerna och för sina gamla privilegier. I striden vid Mitrowitza deltog öfver 3,000 albaneser, af hvilka 300 stupade.

Vid Porten råda fullständig förvirring och rädsla för händelsernas vidare utveckling. Officiellt heter det visserligen, att lugnet är återställt, men detta är omöjligt.

I följd af ryske konsulns i Mitrowitza lifsfarliga sår råder stor oro bland turkarna. Storvesiren har personligen gjort ett besök hos ryska sändebudet Sinovieff för att framföra sina ursäkter, men togs med ytterlig köld. Sinovieff förklarade rent ut, att, om turkarna

Efter fotograf.

ETT FÄNGELSE I USKUB,
där hundratals macedonier sitta
inspärade.

Efter fotograf.

STADEN USKUB,
stormcentrum å Balkanhalfön för de pågående stridigheterna. I midten synes en turkisk fästning och i förgrunden begravningsplatsen.

vore ur stånd att upprätthålla ordning, skulle ryska soldater göra det.

Den albanesiske pretendenten Kastrioti förklarar, att den albanesiska militärorganisationen är fulländad och när som helst färdig till strid.

Efter fotograf.

Kliché: Kem. A.-B. Benat Sjöversparre Sthlm.—Glo

TURKISK TRUPPTRANSPORT ÖFVER BOSPOREN.

Foto. Nyblin, Helsingfors.

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

Kliché: Bengt Sjöforsparre.

KEJSAR WILHELMS BESÖK I KÖPENHAMN.

Albert Edelfelt, Finlands store målare, vistas för närvarande i Italien, där han håller på att studera al frescomålningarnes teknik. Edelfelt skall nämligen om någon tid i Helsingforsuniversitetets solennitetssal utföra de väggmålningar, med ämne från Åbo akademis grundläggning, hvartill han fullbordat skisserna, framställande Per Brahes procession från domkyrkan till akademihuset. Den utmärkte målaren är, enligt hvad han meddelat oss, betänkt på att utföra dessa målningar al fresco och har därför ännu en gång velat för ytterligare studiers skull besöka Italien.

Med konstnärens benägna tillstånd återgifva vi här de vackra skisserna. De tomma platserna mellan målningarne utfyllas af salens pelare.

Foto. Elfelt, Köpenhamn.
KONUNG CHRISTIAN MOTTAGER KEJSAR WILHELM.

Foto. Elfelt, Köpenhamn.
DE FRÄMMANDE SÄNDEBUDEN PRESENTERAS FÖR KEJSAREN.

Torsdag den 2 april anlände kejsaren till Köpenhamn på ett några dagars besök för att personligen framföra sina lyckönskningar till Danmarks monark, som den 8 dennes firade sin 85-årsdag. Den höge gästen möttes gifvetvis med all prakt i det kungliga huset och särskildt galataffeln (se omst. sida) lär ha varit magnifik. En viss, och ju lätt förklarlig, kylighet låg dock öfver det välkommen allmänheten hade för den kejsarlige besökaren; men den skingrades påtagligt efter det i alla afseenden förträffliga tal kejsaren ägnade konung Christian vid den nämnda galataffeln. Och om det märkliga besöket väl icke kan räknas som en storpolitisk tilldragelse, må betydelsen däraf, icke endast för Danmark, utan för ett enigt Norden, icke underskattas.

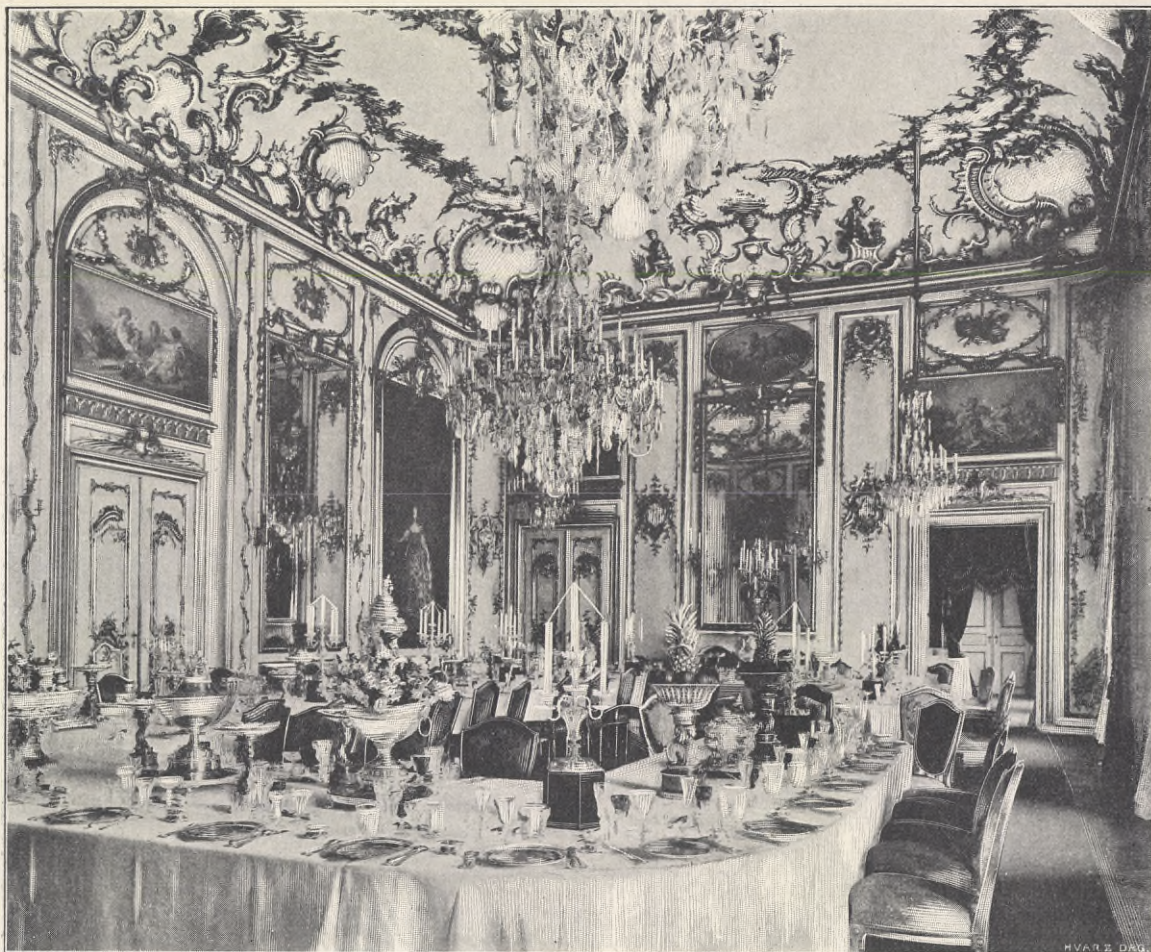

Foto. Elfelt, Köpenhamn.

Kitché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfversparre Stålm.—Gbg

KEJSAR WILHELM I KÖPENHAMN: Kejsarliga taffeln å Amalienborgs slott, där konung Christian och kejsaren växlade tal, af hvilka kejsarens väl framburna, varma hyllning till den åldrige monarken med dess i öfrigt försonande innehåll väckt anklång i Danmark.

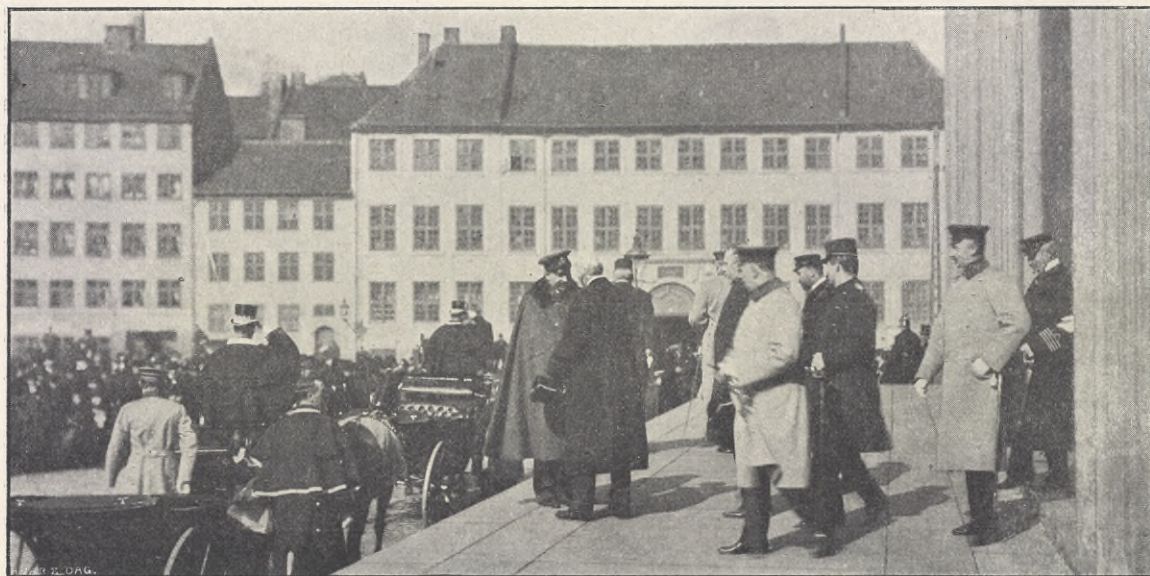

Foto. Schauenburg, Köpenhamn.

Kitché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfversparre Stålm.—Gbg

KEJSAR WILHELM I KÖPENHAMN: Efter besöket å Thorvaldsens museum.

NOBELVERKEN.

En skildring från de världsberömda petroleumverken. För HVAR 8 DAG.

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Stålm—Göb

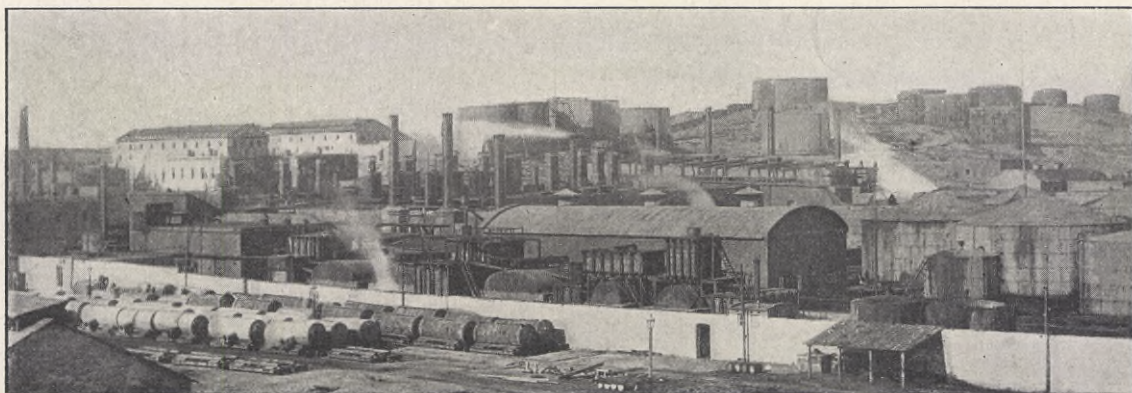
NOBELVERKEN: Vy från hamnen i Baku.

Sedan urminnes tider har den eviga elden vid Baku på Apscheronska halfön varit föremål för tillbedjan hos invånarna i denna ofruktbara och öde stepptrakt. Först i början af det 19:de århundradet, då transkaukasien blef en rysk besittning, kom man till en praktisk användning af dessa gas- och naftautströmningar ur jorden, hvilka nu för tiden utgöra en nästan outtömlig källa till rikedom för Ryssland. Ett halft århundrade förgick, utan att staten skördade någon afsevärd vinst af härvarande naftakällor, hvarför den i jan. 1873 omsider beslöt sig för att öfverlåta naftaindustrien åt enskilda. Nu fick den ett helt annat uppsving och gaf staten en inkomst af flera millioner rubel. Flera företagsamma män uppgåfvo det gamla brunnsystemet och började i stället borra i jorden, hvarigenom s. k. naftafontäner uppstodo. Redan i juni 1873 slog den första fontänen och lämnade från ett djup af blott 28 meter på kort tid flera millioner pud råolja. Transportkostnaden från fyndorten till staden Baku, där oljan renades och utskieppningen därifrån till det öfriga Ryssland visade sig dock så dyrbar, att det blef ringa vinst öfrig för fabriksägaren. Därjämte infördes ett nytt tullsystem, som visade sig mycket hindrande för produktionens utveckling, och år 1874 uppstod den första naftakrisen.

Just vid denna tid ankom af en händelse Robert Nobel till Baku och med sin broder Ludvigs bistånd förde han naftaindustrien in på en helt ny väg. Med rätta har man därför kallat dessa båda bröder naftaproduktionens grundläggare i Ryssland.

Familjen härstammar som bekant från Sverige, hvilket land ingenjör Immanuel Nobel 1838 lämnade för att bosätta sig i Ryssland. Här upprättade han en mekanisk verkstad, i hvilken han och hans söner Ludvig och Robert för ryska statens räkning tillverkade en del maskiner. Verkstaden öfvertogs vid faderns död af Ludvig Nobel, hvilken skötte den med sådan framgång, att han inom kort var en förnögen man.

En gång hade Ludvig åtagit sig en leverans åt staten af skjutgevärför och sände för den skull sin broder Robert till Kaukasien att där uppköpa det dyrbara valnötsträd han behöfde till bösskolfvar. I dessa trakter fick Robert noggrannare kännedom om naftaindustrien i Baku, han reste dit ned, och hans klara blick insåg snart, att här stod ett vidsträckt fält öppet för en kapitalstark man med tekniska kunskaper. Utan lång tvekan inköpte han några tiotal hektar naftaland i Balachani och ett raffineri i Baku. Till en början ställde sig Ludvig Nobel ganska tvivelaktig gent emot framgången af broderns företag,

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfverparre, Stålm—Göb

NOBELVERKEN: Petroleumverken.

men då han 1876 gjorde en resa till Baku och på ort och ställe lärde känna förhållandena, försvunno hans tvivel och han ingick som kompanjon i affären. Ludvig anskaffade nu äfven det nödiga rörelsekapitalet och blef från den tiden företagets egentliga ledare. För att minska transportkostnaderna för naftan mellan Balachani och Baku anlades en rörledning, hvarigenom naftan medelst ångpump fördes in i fabriken. Nu var frågan, hur transporten af varan äfven i det inre af Ryssland skulle gestalta sig billigare. Ludvig Nobel hade snart sin plan färdig. Han lät på Motala mekaniska verkstad efter sin egen ritning bygga den första cistern- eller tank-båten Zoroaster, hvilken kunde rymma 15,000 pud petroleum. Genom kanalsystemet fördes denna båt ur Östersjön ned utefter Wolga och framkallade den andra stora omvälfningen i petroleumindustrin. Inom kort uppstod nu på Kaspiska hafvet en hel flottilj af sådana cisternfartyg.

För att äfven minska järnvägsfrakterna å petroleum, lät Ludvig Nobel bygga 200 cisternvagnar och ökade så småningom deras antal till 1,400 och dessa äro nu fördelade öfver hela det ryska järnbane-nätet. Från Tsaritsyne och andra vid Wolga belägna järnvägsstationer, där man anlagt stora nafta-depöter med talrika reservoirer för petroleum kunde hädanafter försändelser af varan snabbt och billigt ombesörjas till de flesta mer eller mindre betydande handelsplatser i Ryssland och Sibirien. Under tiden hade Robert Nobels lilla raffinieri i Baku blifvit i betydlig grad förstoradt och destillationsapparaterna så förbättrade, att petroleets kvalitet nu fullt kunde jämföras med den konkurrerande amerikanska produkten.

Som ett viktigt framsteg måste man äfven be-teckna den användning de vid destilleringen kvar-blifna naftaresterna fingo som brännmaterial. Först senare kom man på den tanken att ytterligare de-stillera dessa rester, och genom fortsatta försök här-uti har man nu lyckats framställa en hel räckta af olika smörjoljor, hvilkas försäljande göra en god till-ökning i Nobelbolagets inkomster.

På den Apscheronska halfön äger bolaget för närvarande 380 borrhorn, och af dessa äro i genom-snitt 80 dagligen naftagifvande. Den årliga kvan-titeten nafta som erhålles uppgår till öfver 86 mill. pud eller 1,430,000 tons. Den genom borrhornen er-hållna naftan blir genom rörledningar förd till sam-lingsstationerna och härifrån likaledes genom rör pum-

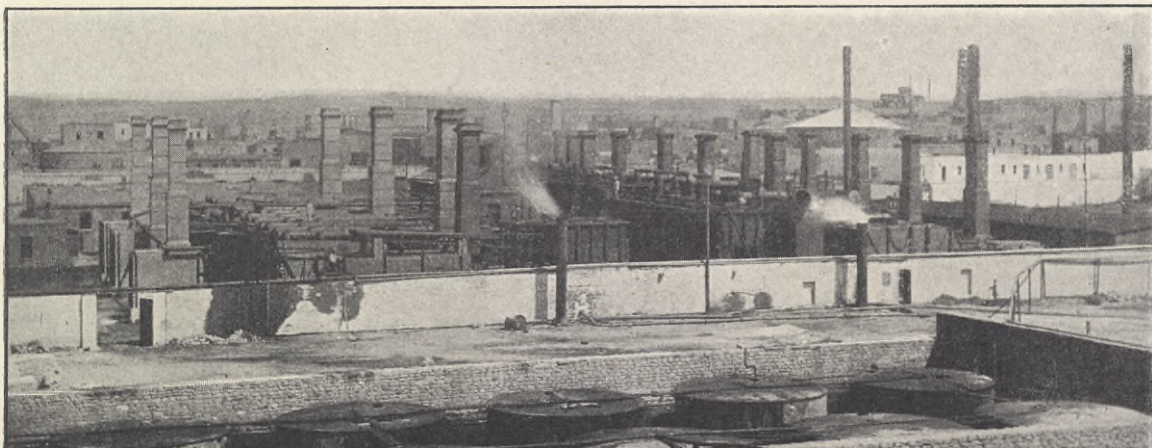
Efter fotografi.

Kliché: Bengt Sjöfverparre.

NOBELVERKEN: Naftaföntän.

pad öfver till bolagets fabriker, hvilka befinna sig i den s. k. »svarta staden vid Baku.» På själfva naftafälten äger bolaget ett mycket utbredt rörnät, hvars sammanlagda längd uppgår till 112 kilometer, och fem hufvudledningar, hvilka tillsammans hafva en längd om 58 kilometer, föra härifrån till fabriks-området.

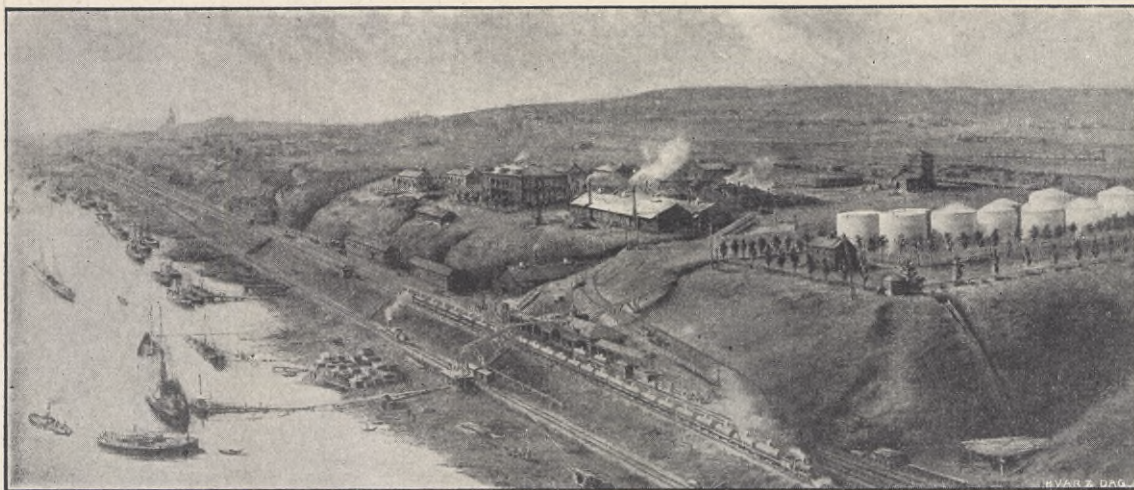
Bolagets olika fabriker ligga i Bakus östliga för-stad och omfatta här en areal af ungefär 90 hekt-ar. Bland de från hvarandra skilda själfständiga etablissemanten kunna här nämnas: Petroleumfab-

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Sjöfverparre Stlm.—Gbg.

NOBELVERKEN: Fabriken för feta oljor.

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Sthlm.—Gbg

NOBELVERKEN: Depot vid Tsaritsyn vid stranden af Wolga.

fineriet, smörjoljefabriken, benzinfabriken, svafvelsyrefabriken och en mekanisk verkstad. Den förnämsta platsen af dessa uppräknade fabriker intager naturligtvis petroleumraffineriet; därefter i ordning kommer smörjoljefabriken. Såväl med afseende på kvantiteten af produkten som på den tekniska fulländningen i deras konstruktion tillhöra dessa etablissemang de första i världen i denna bransch. Petroleumraffineriet förarbetar nu årligen omkring 100 mill. pud (1,600,000 tons) nafta. Den vid petroleumproduktionen vunna destillationen delas efter höjden af sin kokpunkttemperatur i lätt- och tungflytande. Den förstnämnda ledes för vidare bearbetning in i benzinfabriken, den senare öfver till fabriken rafineriavdelning, där den efter att ha genomgått åtskilliga reningsprocesser medelst svafvelsyra, aetznatron m. fl. slutligen blifvit till den produkt, som i handeln kallas kerosin eller petroleum.

Smörjoljefabriken omfattar en komplex af sju byggnader och ligger i petroleumraffineriets omedelbara närhet.

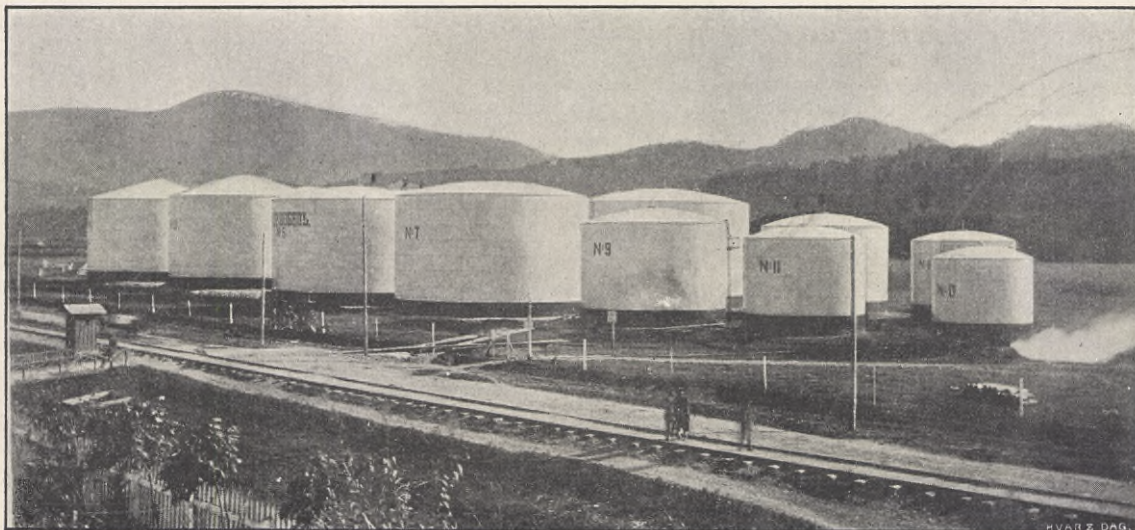
Bolaget har alltid betraktat det som en mycket viktig uppgift att åt sina tjänstemän och arbetare förskaffa präktiga bostäder. För detta ändamål hafva

62 hus blifvit uppbyggda på det bakuska fabriksområdet och på naftafälten, förutom tjänstemäns- och arbetarbostäderna på nederlagsplatserna. För sjukvården äger bolaget i Baku ett sjukhus med ständig läkarpersonal och ett apotek till kostnadsfri användning för alla i bolagets tjänst anställda. I Astrakan har det två lazarett och dessutom en fullkomligt afskild barack med 6 bäddar för personer, hvilka lida af smittosamma sjukdomar. I Tsaritsyn är en klinik inrättad för ambulatoriska sjuka, hvilkas antal årligen belöpa sig till 2,100.

För folkbildningens befrämjande underhåller bolaget i Baku och i Balachani en skola, hvori öfver 500 barn årligen erhålla undervisning. Äfven hållas så kallade aftonkurser, där man gifver undervisning i teknisk ritning åt sådana barn, hvilka redan slutat skolkurserna och hafva arbete i fabriken. Dessutom hålles populära föreläsningar med sciopiktombilder och en söndagsskola för arbetare. Ett bibliotek är också nyligen upprättadt.

Bolagets nuvarande chef är Immanuel Nobel, sonson till utvandrarerna med samma namn.

Ida Bäckmann.

Efter fotografi.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Sthlm.—Gbg

NOBELVERKEN: Petroleumdepot i Batum.

C. W. GRANDIN,
kyrkoherde i Turinge sedan 1885, fyllde 80 år den 26 mars.

SIMON BENGTTSSON,
kyrkoherde i Arvika, f. d. kontraktsprost, fil. dr., fyllde 80 år den 28 mars.

S. A. V. WESTER,
fängelsedirektör, kapten, fyllde den 31 mars 75 år.

F. G. M. RIDDERBJELKE,
bruksägare, Marielund, fyllde 55 år den 25 mars.

C. T. HJERPE,
kyrkoherde i Enköping sedan 1872, kontraktsprost, teol. och fil. dr., fyllde 80 år den 31 mars.

Friherre BRODER ABRAHAM LEIJONHUFVUD.

En ädling i ordets bästa mening, en person, som i en längre tid, än det är de flesta beskärdt, kunnat tjäna och gagna sitt land och äfven haft tillfälle att på de mest framskjutna platser göra detta friherre *Broder Abraham Leijonhufvud* fyllde den 31 sistlidne mars 80 år. HVAR 8 DAG har vid föregående tillfällen meddelat porträtt och biografi af den högt framstående mannen (se I årg. n:o 24 och III årg. n:o 14) och inskränka vi oss därför nu till att återgifva ett senaste porträtt.

E. K. BÖÖS,
stadskommisiter i Lund, fyllde 50 år den 9 april.

A. L. HOLMQUIST,
t. f. regementsskrifvare sedan 1898, i Karlskrona, fyllde nyligen 50 år.

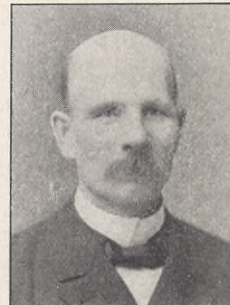
M. W. A. MALMBORG,
fil. dr., har utnämnts till lektor i matematik och fysik vid Hernösands allm. läroverk.

E. H. H. WIKANDER,
apotekare i Östersund, f. d. stadsfullmäktig, fyllde den 24 mars 60 år.

ANDERS STENDAHL,
konsul och bankdirektör i Trelleborg, fyllde 55 år den 31 mars.

AXEL LUNDHOLM,
handlande i Köping, fyllde 50 år den 19 april. Stadsfullmäktig.

O. G. SVENSSON,
disponent för Motala Chokladfabriks anlägg., vid Matfors i Vreta Kloster, fyllde 40 år d. 25 mars.

PORTRÄTTGALLERI

IVAR HEGGSTRÖM,

bokförläggare och boktryckare i Stockholm, fyllde 65 år d. 1 april.

S. A. SVENNING,

komminister i Bro pastorat, fyllde 50 år den 26 mars.

K. O. ANDERSON,

grosshandlare i Karlstad, fyllde 50 år den 24 mars.

† **C. H. L. LEISSNER,**

v. häradshöfding, afled i Karlshamn den 28 mars. Född 1834. Kommunalman.

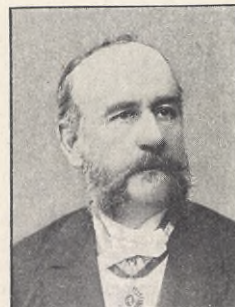
† **P. M. SANDWALL,**

godsägare, afled på Näshult den 24 mars, 85 år gammal. Kommunalman.

† **CARL ADOLPH JOHAN FAGERLUND.**

Den 3 april afled i hufvudstaden landshöfdingen i Kalmar län *Carl Adolph Johan Fagerlund*. F. var född i Karlskrona den 5 april 1842. Efter aflagd examen till rättsgångsverken utnämndes han 1868 till v. häradshöfd., ingick vid landsstaten och blef landssekreterare i Gälleborgs län 1883. I sistnämnda tjänst kvarstod han ännu, då han år 1889, vid landshöfding Grolls utnämning till statsråd blef tillförordnad landshöfding i Kalmar län i dennes ställe. Vid statsrådet Grolls död år 1896 utnämndes F. till landshöfding i Kalmar län samt ståthållare på Kalmar slott. F. åtnjöt högt anseende såsom synnerligen dugande ämbetsman och efterlämnar minnet af en sympatisk personlighet.

† **C. N. ADLERCREUTZ,**

grefve, kammarh., hufvudman för greff. ätten Adlercreutz, afl. i Hvetlanda d. 23 mars, 75 år gammal.

† **N. O. HAMMARSTEDT,**

prost, kyrkoherde i Norrby sedan 1869, afled den 25 mars. Född 1818.

† **O. E. ELMBERG,**

f. d. häradsskrifvare, afled i Råneå den 12 mars, 72 år gammal.

† **I. LOKRANTZ,**

stationsinspektör i Hellestad, afled den 29 mars. Född 1843.

† **A. V. LUNDAHL,**

orgelbyggare i Stockholm, afled den 21 mars, 56 år gammal.

† **NILS PEHRSSON,**

handelsresande i Malmö, afled nyligen därstädes, 45 år gammal.

† **E. G. LUTH,**

kronolänsmän i Stockholms läns västra fögderis östra distrikt, e. o. hofrättsnotarie, afled den 22 mars, 41 år gammal.

DEN NYA TYPEN FÖR VÄRDSHUS I STOCKHOLM.

HVAR 8 DAGS FOTOGRAF I STHLM.

AKTIEBOLAGET GÖTEBORGSSYSTEMET I STOCKHOLM: Källaravdelningen i ett af de nya värdshusen.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Sthlm.—Gbg

Ett nydaningsarbete håller, som bekant, Utskänkingsaktiebolaget, eller, som det nu mera kallas, Aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm på att genomföra, i det att de gamla, otidsenliga kroglokalerna efter hand indragas och ersättas med stora, komfortabla lokaler, somliga i bolagets egna, för ändamålet särskildt uppförda hus. En ny lokal får ersätta flere af de gamla, så att krogarnes antal på detta sätt minskas.

Den 1 april öppnades bolagets allra finaste »värdshus» — det gamla fula ordet krog är, beträffande de nya lokalerna, på goda skäl utbytt mot det godt klingande ordet värdshus. Det är beläget i bolagets eget hus, hörnet af David bagares gata och Småla gränd, alltså strax intill Brunkebergstunneln. Till det yttre tar sig den nya trevåningsbyggnaden med

sina kolossala hvälfda fönster i bottenvåningen ut som en präktig samlingslokal. På nedra botten ligger den egentliga kroglokalen, en pelarehall med kalkelväggar i grönt och vitt, en rent af storartad lokal med ljus och luft till öfverflöd. En trappa upp, med särskild ingång, är den s. k. källareavdelningen, afdelad i ett yttre kaférum och en inre matsal. Med små gröna träväggar och rödbruna möbler göra dessa lokaler ett synnerligen modernt och hemtrefligt intryck. Hela huset är för öfrigt inrättadt på det mest praktiska sätt, med en mängd utmärkta rum för tjänstepersonalen, badrum o. s. v. Vi visa här i bild, huru det nya värdshuset ter sig och påpeka i detta sammanhang vår utförliga illustrerade artikel rörande bolaget i n:r 20 af HVAR 8 DAG'S andra årgång.

HVAR 8 DAGS FOTOGRAF I STHLM.

AKTIEBOLAGET GÖTEBORGSSYSTEMET I STOCKHOLM: Kroglokalen i ett af de nya värdshusen.

Kliché: Kem. A.-B. Bengt Silfversparre Sthlm.—Gbg